

Vergaderjaar 1994–1995 Nr. 92

23 998 (R 1530)

Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Letland inzake de bevordering en de wederzijdse bescherming van investeringen; 's-Gravenhage, 14 maart 1994

Nr. 1

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitters van de Eerste en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 9 november

Ter griffie van de Eerste en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal ontvangen op 22 november 1994. De wens dat het verdrag aan de uitdrukkelijke goedkeuring van de Staten-Generaal wordt onderworpen kan door of namens een van de Kamers of door ten minste vijftien leden van de Eerste Kamer dan wel dertig leden van de Tweede Kamer of door de Gevolmachtigde Ministers van de Nederlandse Antillen of van Aruba te kennen worden gegeven uiterlijk op 22 december 1994.

Overeenkomstig het bepaalde in artikel 2, eerste en tweede lid, en artikel 5, eerste en tweede lid, van de Rijkswet goedkeuring en bekendmaking verdragen, de Raad van State van het Koninkrijk gehoord, heb ik de eer U hierbij ter stilzwijgende goedkeuring over te leggen het op 14 maart 1994 te 's-Gravenhage tot stand gekomen verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Letland inzake de bevordering en de wederzijdse bescherming van investeringen (Trb. 1994, 79).¹

Een toelichtende nota bij dit verdrag treft U eveneens hierbij aan.

De goedkeuring wordt voor het gehele Koninkrijk gevraagd.

Aan de Gouverneurs van de Nederlandse Antillen en van Aruba is verzocht hogergenoemde stukken op 23 november 1994 over te leggen aan de Staten van de Nederlandse Antillen en de Staten van Aruba.

De Gevolmachtigde Ministers van de Nederlandse Antillen en van Aruba zijn van deze overlegging in kennis gesteld.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
H. A. F. M. O. van Mierlo

¹ Ter inzage gelegd bij de afdeling
Parlementaire Documentatie.

S-IZ

TOELICHTENDE NOTA

Algemeen

Het advies van de Raad van State wordt niet openbaar gemaakt op grond van het bepaalde in artikel 25a, vierde lid, onder b, van de Wet op de Raad van State.

Een verdrag inzake de bevordering en bescherming van investeringen heeft ten doel investeringen over en weer bescherming te bieden ter aanvulling van de bescherming op grond van de wetten en regelingen van de verdragsluitende partijen en onder andere daarmee zulke investeringen te bevorderen.

Het overleg inzake het onderhavige op 14 maart 1994 te 's-Gravenhage tot stand gekomen verdrag (Trb. 1994, 79) heeft plaatsgevonden op initiatief van Letland. De via diplomatieke kanalen tot stand gekomen tekst van het verdrag volgt nagenoeg de door Nederland gehanteerde modeltekst. Het verdrag garandeert non-discriminatoire behandeling van investeringen en volledig vrije transfer van betalingen verband houdend met een investering. Er worden waarborgen gesteld met betrekking tot onteigening van een investering en eventuele geschillen kunnen aan neutrale internationale arbitrage worden onderworpen.

Economische situatie in Letland

In september 1991 werden de drie Baltische Staten erkend. De Baltische Staten hebben zwaar geleden onder de ineenstorting van de interne handel van de voormalige Sovjet-Unie. Bovendien ontvangen ze niet langer energiedragers en grondstoffen beneden de marktprijs, maar betalen ze thans wereldmarktprijzen in harde valuta. Het gebrek aan energie en grondstoffen brengt de industrieën in de problemen. Letland heeft weinig eigen grondstoffen en beschikt over een beperkte hoeveelheid aan energiebronnen.

Naar aanleiding van het opkomende begrotingstekort, 3% van het BNP (Bruto Nationaal Produkt), veroorzaakt door hoger uitgevallen sociale uitgaven en tegenvallende belastingopbrengsten, wil de regering van Letland haar belastingen verhogen. De inflatie is in 1993 omlaag gebracht tot 100% (in 1992: 950%). De regering wil vaart zetten achter de privatisering van de grote staatsbedrijven. Dit proces is tot nu toe zeer traag verlopen voornamelijk door het ontbreken van een centraal coördinerend lichaam. Het plan is dan ook een Fonds voor Staatseigendom op te richten.

Alhoewel het BNP in 1993 nog met 10% daalde (in 1992 bedroeg de daling 32,9%) zijn er tekenen van economisch herstel. De verwachting is dat in 1994 de industriële produktie zal groeien met 1% (1993: -5%; 1992: -35,1%). De Letlandse industrie wordt echter gehinderd door stijgende energieprijzen en ongeregelde leveringen van grondstoffen. Voorts heeft de industrie sterk te lijden van de hoge rentevoet. De centrale bank leent tegen een rente van 38% terwijl de commerciële banken een percentage van 90 vragen. Dit zijn de hoogste percentages in de Baltische regio.

In tegenstelling tot de andere twee Baltische Staten waar het aantal werklozen aan het stabiliseren is, stijgt de werkloosheid in Letland. In september 1993 bedroeg deze 5,5% van de beroepsbevolking. Een steeds groter probleem in Letland is de achterstallige betaling van de lonen in zowel de industrie als de landbouw. Vele werknemers hebben sinds enige tijd geen loon meer ontvangen.

Bilaterale economische betrekkingen Nederland - Letland

De buitenlandse handel van Letland concentreert zich nog steeds op de gebieden van de voormalige Sovjet-Unie (\pm 50% van de in- en uitvoer). Nederland komt op de tweede plaats als het om de import vanuit Letland gaat. Nederland komt echter niet bij de eerste zeven landen voor als het

gaat om exporten naar en investeringen in Letland. Evenals Litouwen heeft Letland een schijnbaar handelsoverschot met Nederland (f 508 miljoen uitvoer versus f 50 miljoen invoer in 1993). Deze cijfers zijn echter niet gecorrigeerd met de doorvoer van en naar de Russische Federatie.

Het PSO (Programma Samenwerking Oost-Europa) is sinds eind 1991 opengesteld voor Letland. Sinds 1992 zijn jaarprogramma's opgesteld. De Minister van Financiën van Letland is thans coördinator van de buitenlandse assistentie. Prioriteiten in het Nederlandse hulpbeleid waren tot nog toe transport (scheep- en luchtvaart), milieu en modernisering van de overheid. De overheidssector valt sinds 1994 buiten het economisch georiënteerde PSO maar binnen het MATRA (Maatschappelijke Transitie) programma van het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Koninkrijkspositie

Zowel de Nederlandse Antillen als Aruba hebben te kennen gegeven medegelding te wensen van dit verdrag.

De regering van de Nederlandse Antillen beschouwt Letland als een potentiële markt voor export en dienstverlening door bedrijven in de Nederlandse Antillen. Een investeringsbeschermingsverdrag kan een stimulans betekenen voor de bilaterale economische relaties en de totstandkoming van buitenlandse investeringen en joint-ventures.

De regering van Aruba streeft naar diversificatie van de economie en ziet hierbij het aantrekken van buitenlandse investeringen en het bevorderen van de handelsbetrekkingen met Aruba als belangrijke instrumenten. Het vastleggen van bindende normen inzake behandeling van de investeringen in een investeringsbeschermingsverdrag wordt gezien als een van de middelen ter verbetering van de concurrentiepositie van Aruba.

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikel 1 geeft een omschrijving van diverse in het verdrag voorkomende begrippen. Het verdrag dekt zowel directe als indirecte investeringen (investeringsgedaan vanuit een reeds in het gastland gevestigd bedrijf of vanuit een vestiging in een derde land). De omschrijving van de term investeringen in onderdeel (a) is niet limitatief.

Artikel 3 omvat de bepaling omtrent de behandeling die investeringen op het grondgebied van de andere partij zullen krijgen. Er wordt voorzien in eerlijke en rechtvaardige behandeling van investeerders en een verbod van jegens de investeerder onredelijke of discriminatoire maatregelen. In voorkomende gevallen zal de bepaling inzake non-discriminatie de basis zijn waarop nationale behandeling kan worden verlangd. Zoals gebruikelijk behoeven de voordelen die aan onderdanen van derde landen worden gegeven in het kader van een douane-unie, een economische unie of een vergelijkbare instelling, niet aan onderdanen van de verdrag-sluitende partijen gegeven te worden.

Artikel 5 garandeert dat alle betalingen die verband houden met een investering kunnen worden overgemaakt in een convertibele valuta zonder beperking of vertraging. De opsomming van categorieën is niet limitatief.

Artikel 6 omschrijft de voorwaarden die het onrechtmatig karakter ontnemen aan maatregelen die leiden tot onvrijwillig bezitsverlies van een investering. Er worden waarborgen gegeven voor de betaling en transfer van een rechtvaardige schadeloosstelling.

Artikel 8 bevat de erkenning van subrogatie met het oog op een uitkering wegens niet-commerciële schade uit hoofde van een investeringsverzekering. Een voorbeeld van een regeling inzake verze-

kering van investeringen is de Tijdelijke regeling herverzekering investeringen Oost-Europa.

In Artikel 9 wordt geschillenbeslechting tussen de investeerder en het gastland behandeld, ook wel «diagonale arbitrage» genoemd. Voorzien is in arbitrage bij ICSID (Internationaal Centrum voor de beslechting van investeringsgeschillen) op grond van het op 18 maart 1965 te Washington tot stand gekomen Verdrag inzake de beslechting van geschillen met betrekking tot investeringen tussen Staten en onderdanen van andere Staten (Trb. 1966, 152, laatstelijk Trb. 1981, 191).

Artikel 10 bepaalt op welke investeringen het verdrag van toepassing is. Hieronder vallen ook investeringen die gedaan zijn vóór het tijdstip van inwerkingtreding van het verdrag. Op verzoek van Letland is expliciet opgenomen dat vóór 1 januari 1987 gedane investeringen niet onder dit verdrag vallen.

Artikel 12 behandelt de geschillenbeslechting tussen de verdrag-sluitende partijen, de zogenaamde «horizontale arbitrage».

Artikel 14. Het verdrag heeft een looptijd van vijftien jaar, waarna het telkens voor een periode van tien jaar stilzwijgend wordt verlengd behoudens opzegging. In het laatste geval zal een overgangsregeling van vijftien jaar gelden ten aanzien van vóór de beëindiging van het verdrag gedane investeringen (derde lid).

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
A. van Dok-van Weele

De Minister van Buitenlandse Zaken,
H. A. F. M. O. van Mierlo

De Minister van Financiën,
G. Zalm.